

ПОНЯТТЯ З ОСНОВОЮ ФЕМІН- У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІНГВІСТИКИ

В описі мовної системи та окремих її підсистем важливим є формування і реалізація відповідної термінологічної бази. Для іменників-назв жінок як окремої лексичної підсистеми необхідна власна термінологія, яка дала б можливість провести комплексний аналіз цієї групи слів, показати їх специфіку на різних рівнях (фонетичному, лексичному, словотвірному, граматичному, стилістичному та інших).

У статті запропоновано ввести до лінгвістичного лексикону спільнокореневі слова з основою фемін- (фемінітив, фемінітивний, фемінітивність тощо), які створюють термінологічну основу при дослідженні апелятивів-назв жінок. Розглянуто процеси виникнення і функціонування вказаних слів у мовознавстві. Розкрито їх сутність і доцільність використання у висвітленні різних аспектів підсистеми назв жінок.

Ключові слова: фемінітив, фемінітивний, фемінітивна підсистема.

Для виокремлення апелятивів зі значенням особи жіночої статі в українській лінгвістиці використовують поняття *назва, номінація, найменування*, як і для інших груп слів. У зв'язку з цим традиційними стали вислови *назви жінок, найменування жінок, номінації для позначення жінок* та подібні. Крім них поширюються і терміни *моційні найменування, моційні утворення, моційні деривати* тощо, які відображають спосіб творення іменників зі значенням жіночої статі від іменників чоловічого роду, названий *моцією* (від латинського слова *motio* «рух») [див. УМЕ 2000: 354]. Однак громіздкість таких багатослівних виразів не сприяє чіткому виділенню слів у межах лексикону, утруднює опис і сприймання матеріалу. Відповідником їх може стати однослівне поняття як загальноєдине найменування особи жіночої статі.

Показовим визначенням іменників, що характеризують жінок, є слово *фемінітив*. Спільнокореневими до нього виступають слова *фемінітивний, фемінітивність, фемінізація, фемінізувати, фемінізування* та інші. У сукупності наведені терміни з основою *фемін-* об'єднують апелятиви на позначення жінок в цілісну лексичну підсистему, забезпечують чітке структурування її за різними відношеннями і процесами та виразну ідентифікацію на фоні всієї лексичної системи мови. Однак уведення їх до лінгвістичної термінології і для опису лексичної підсистеми іменників-назв жінок вимагає попередньо розкрити історію їх виникнення та функціонування, а також вмотивувати необхідність та доцільність використання щодо аналізованої групи слів.

Українському мовознавству і суспільству загалом слова з основою *фемін-* мало відомі. Перші наукові праці, що появилися в Україні у XVI-XVII століттях, ще не фіксували їх [див. Аделфотне 1591; ГСЗ 1980; ГСС 1979; ГСУ 1970; ЛЛЗ 1964; ЛЛС 1973; ЛСВ 1961]. До пізніших лінгвістичних досліджень, здебільшого граматик XIX століття, вони також не увійшли [див. ГРЯГ 1849: 40-86; ГУМСГ 1928: 26-83]. Наукові розвідки першої половини XX століття так само позбавлені вказаних термінів [див. Тимченко 1907: 39-57; Сімович 1986: 105-181; Синявський 1941: 114-130; КСУЛМ 1951: 348-367], але засвідчують їх уже в другій половині XX століття [див. Ковалик 1962; Фекета 1968; Семенюк 2000 та інші]. З огляду на це історію функціонування термінів з основою *фемін-* в українській лінгвістиці слід вести з другої половини XX століття аж до сьогодні і простежувати в різноманітних українських мовознавчих студіях та в порівнянні з іншими мовами.

Серед наукових праць другої половини XX століття – початку XXI століття першорядне місце щодо використання аналізованих термінів займають спеціальні роботи, присвячені дослідженню категорії назв жінок або іменників української мови взагалі. Так, у працях І.І.Ковалика широкого поширення набули терміни *фемінізуючий, -а, -е, -і* (суфікс, словотвірний тип, розряд, елемент, функція, значення, словотвірне функціонування, закінчення, ресурси), *фемінінний* (суфікс, словотвірний тип), *фемінізація* («жіночотворчість») [див. Ковалик 1962: 3, 7, 8, 12, 23, 31, 32; Ковалик 2007: 397], у

наукових студіях І.І.Фекети – прикметники *фемінізуючий, -а, фемінінний* (суфікс, формант, функція) [див. Фекета 1969: 4, 9; Фекета 1968: 23, 25, 57, 70], у розвідках Н.М.Захлюпаной – слова *фемінінатив* (назва жінки), *фемінізуючий, -а* (суфікс, роль) [див. Захлюпана 1984: 11-12, 18-19], у дослідженнях А.О.Загнітка – терміни *фемінатив* (іменник жіночого роду), *фемінативний* (суфікс) [див. Загнітко 1987: 68-73; Загнітко 1989: 34, 38, 40], у роботах С.П.Семенюк – слово *фемінізуючий, -а* (формант, засіб, суфікс, функція) [див. Семенюк 2000: 5, 10, 69, 176, 178], М.П.Брус – слова *фемінітив* (найменування жінки), *фемінітивний* (суфікс, засіб, формант, словотвір) [див. Брус 2001; Брус 2007]. Рідко вживалося у працях І.С.Олійника, Л.І.Фенька, Т.О.Гаврилової слово *фемінізуючий* [див. Олійник 1975: 39; Олійник 1979: 65; Фенько 1979: 149; Гаврилова 1988: 74-75], П.І.Білоусенка і В.В.Німчука – іменник *фемінітив* [див. Білоусенко, Німчук 2002: 38, 61], Я.В.Пузиренко – *фемінізація* [див. Пузиренко 2005: 13, 14]. Загальнолінгвістичні праці майже не послуговувалися термінами з основою *фемін-* [див. Гумецька 1958: 75-114; Бевзенко 1960: 105-122; Самійленко 1964: 13-181; СУММ 1969: 32-137], лише деякі вчені інколи фіксували їх, зокрема В.В.Грещук – слово *фемінітиви* [Грещук 1995: 68], Є.А.Карпіловська – *фемінінність* [Карпіловська 1999: 90].

Зарубіжній лінгвістиці відомі спільнокореневі слова з основою *фемін-* меншою мірою, ніж українській, як показують результати обстеження іншомовних джерел. Спеціальні та загальнономовні наукові розвідки переважно оминали їх [див. Протченко 1960; Янко-Триницька 1966; Земська 1970; Земська 1992: 147-155; Виноградов 1986: 117-126; Хацкевич 1956; Вярхов 1968; Захаревич 1959; Нецименко 1960; Золотова 1962]. Однак деякі лінгвістичні студії фіксували вказані терміни, наприклад, роботи О.І.Мойсеєва – слово *фемінізація* [див. Мойсеєв 1965], В.Т.Піскуна – слово *фемінінний* [див. Піскун 1972], «Tvořeni slov v češtině» – слова *feminálnij, feminin, feminina* [TSVČ 1967: 111, 534, 551], В.Фляйшера – слова *femininen, femininum* [див. FWDG 1969: 170], або навіть використовували їх часто як ключові слова, зокрема праці М.О.Павленка – терміни *фемінінний, -і, фемінінатив* [див. Павленко 1978].

В українській і зарубіжній лексикографічній практиці загалом наявні спільнокореневі номінації з основою *фемін-*, наприклад, «Словник української мови» охоплює слова *фемінізація, фемінізм, фемінізований, фемінізувати, фемінізуватися, фемініст, феміністка, феміністичний* [див. СУМ 1979: 574-575], «Російсько-український словник» – лексеми *феминизироваться, феминизирующий, феминизированный, феминизируемый, феминизация, феминизм, феминист, феминистка, феминистический, феминистский* [див. РУС 2003: 1298], «New Webster's Dictionary and Thesaurus of the English Language» – слова *feminine, femininity, feminism, feminization, feminize* [NWD 1993: 345-346], «Słownik łaciny średniowiecznej w Polsce» – слова *femella, femelinus, femen, femina (foemina), feminalia, femineus, femininus* [див. SŁŚ 1975: 105-106]. Проте власне лінгвістичних термінів з такою основою словники майже не відзначають, а ті поняття, які розміщено в них, здебільшого подані як елементи інших термінологічних систем, наприклад, *феминизация, феминизированный, феминизировать, феминизироваться* – як біологічні терміни, *феминизм, феминист, феминистка, феминистический, феминистский* – як політичні терміни [див. РУС 1981: 727]. Разом з тим, деякі засвідчені словниками номінації з основою *фемін-* знайшли застосування і в лінгвістичній науці, напр.: *фемінізація* «процес творення іменників зі значенням жіночості», *фемінізувати* «надавати словам значення жіночості», *фемінізуючий* «той, що фемінізує (надає чомусь ознаки жіночості)».

Розглядувані лексичні одиниці мають прозору внутрішню форму – в їх основі лежить значення слова *феміна* «жінка». Назву *феміна* лексикографічні праці подають як латинське слово [див. СИС 1964: 675; ССРЛЯ 1964: 1304; SWO 1993: 261]. У свою чергу латиномовні джерела, крім основного значення, виділяють й інші значення цього слова: «жінка (будь-яка сутність жіночої статі)», «самка», «жіночий рід» (*грам.*), «виїмка, гніздо» (*архит.*) [див. ЛРСД 1986: 321]. І вказують на те, що найменування *феміна* є

спільнокореневим до слова *fecundus*, яке пов'язане ще зі словами *fetus, fenus, felix* [див. ЛРСД 1986: 321, 322, 325, 327]. Зважаючи на це, іменник *феміна* можна вважати також похідним в латинській мові, утвореним, можливо, шляхом сполучення суфікса *-in-a* з коренем *фем-*, латиномовного чи іншого походження. А вже від слова *феміна* розвинулося чимало різночастиномовних одиниць, які характеризуються певними семантичними, словотвірними і стилістичними особливостями. Так, субстантив *фемінізація*, задокументований зі значеннями «розвиток в особі чоловічої статі та в самців хребетних тварин жіночих вторинних статевих ознак» [див. СУМ 1979: 574], «набуття чоловіками жіночих рис характеру, що проявляються в поведінці, одязі, стилі життя», «збільшення кількості жінок в тій чи іншій сфері діяльності» [див. НСИЗ 1984: 746], сформувався на базі слова *феміна* за допомогою суфікса *-ізацій(а)*. Дієслова *фемінізувати, фемінізуватися* мотивовані також іменником *феміна*. Структурно дієслово *фемінізувати* «спричиняти фемінізацію» [див. СУМ 1979: 574] утворився від слова *феміна* за допомогою суфікса *-ізува-ти*, а дієслово *фемінізуватися* «набувати жіночих вторинних статевих ознак; піддаватися фемінізації» [див. СУМ 1979: 574; НСИЗ 1984: 746] – від *фемінізувати* за допомогою постфікса *-ся*. Деривати *фемінізований* «спричинений фемінізацією», *фемінізаційний* «той, що стосується фемінізації» [див. СУМ 1979: 574; РУСК 2006: 534] так само мають у своїй структурі основу *фемін-*, але мотивуються різними словами – дієприкметник *фемінізований* дієсловом *фемінізувати*, а прикметник *фемінізаційний* іменником *фемінізація*. Лексикографічні видання фіксують вказані деривати з основою *фемін-* як стилістично нейтральні, спеціальні або біологічні [див. СИС 1964: 675; СУМ 1979: 574; ССРЛЯ 1964: 1301-305]. Часте вживання таких слів, а згодом і поширення в мовознавчих студіях може призвести до виникнення у їх семантичній структурі вторинних лінгвістичних значень і введення останніх до термінологічної бази підсистеми назв жінок.

Словом *феміна* зумовлені й найменування *фемінізм* «у буржуазних державах – політичний рух за зрівняння жінок у правах з чоловіками», *фемініст* «прихильник, послідовник фемінізму», *феміністка* «прихильниця, послідовниця фемінізму», *феміністичний* «той, що стосується фемінізму», *феміністський* «той, що стосується фемінізму, феміністів» [див. СУМ 1979: 574; ССРЛЯ 1964: 1301-305]. Іменник *фемінізм* утворився від слова *феміна* з допомогою суфікса *-ізм*, *фемініст* – від *феміна* за допомогою форманта *-іст*, *феміністка* – від *фемініст* за допомогою морфеми *-к-а*, а прикметники *феміністичний, феміністський* семантично мотивуються словами *фемінізм, феміністи*, тоді як за структурою – швидше за все словом *фемініст* і містять словотворчі афікси *-ичн-, -ськ-*. Спеціалізація наведених дериватів з основою *фемін-* виражена більшою мірою, ніж попередніх слів – вони чітко характеризують феміністичний рух. Через це, ймовірно, не можуть набути додаткових значень, які могли би застосовуватися в лінгвістичних студіях. Для вираження значення «жінка» вживаються й інші подібні слова, зокрема *femme à barbe* «про чоловікоподібну жінку», *femme de chambre* «покоївка», *femme émancipée* «вільна, розкріпачена жінка», *femme galante* «жінка легкої поведінки», *femme fatale* «фатальна жінка» та інші, але вони також не можуть використовуватися в мовознавстві, бо, як і слово *феміна*, позначають самих жінок, до того ж за різними ознаками [див. СИВІС 1966: 521-522; SWO 1993: 261].

Особливої уваги потребують власне лінгвістичні поняття з основою *фемін-*. Лексикографічні праці їх майже не розглядають, хіба що тільки слова *femininus* «жіночий рід» [ЛРСД 1986: 321], *femininum* «жіночий рід» [СИВІС 1966: 521]. Натомість інші наукові лінгвістичні дослідження великою мірою охоплюють такі поняття, зокрема слова *фемінітив, фемінатив, фемінітивний, фемінативний, фемінітивність, фемінативність, фемінізуючий, фемінний, фемінний, фемінність*.

Терміни *фемінітив, фемінатив* є засобами виділення апелятивів зі значенням особи жіночої статі в межах лексику. Вони утворилися правдоподібно від слова *феміна* за допомогою двох латинських суфіксів – *фемінітив* з використанням морфем *-ит-, -ив-*, а

фемінатив – морфем *-ат-, -ив-*, і можливо, за аналогією до слів *інфінітив, генітив, субстантив, акузатив* та подібних. Твірна основа сприяла формуванню в таких словах однакового мутаційного словотвірного значення «той, що виражений твірним словом» та спільного лексичного значення «словесне іменування осіб жіночої статі». Через це іменники *фемінітив* і *фемінатив* слід розглядати як синонімічні утворення, що виражають одне й теж поняття, мають однакоvu словотвірну семантику та розрізняються лише словотворчими засобами *-ім-, -ат-*. Обидва ці субстантиви, так і похідні від них утворення, можна одночасно використовувати при дослідженні назв жінок. Більше поширення слова *фемінітив* зумовлене, очевидно, впливом спільнокорневих слів, утворених на власному ґрунті чи запозичених, що мають суфікс *-ім*.

Прикметники *фемінітивний, фемінативний* походять від слів *фемінітив, фемінатив* і містять суфікс *-н-*, тому виступають суфіксальними дериватами з мутаційним словотвірним значенням «ознака, виражена твірними іменниками». Вони реалізують однакове лексичне значення «властивий, характерний фемінітивам» і як близькі поняття можуть взаємозамінюватися під час опрацювання категорії апелятивів-назв жінок. Ад'єктиви *фемінітивний, фемінативний* – твірна база і для синонімічних іменників *фемінітивність, фемінативність*, що мають суфікс *-ість* та відзначаються спільним транспозиційним словотвірним значенням «абстрагована ознака, виражена твірними прикметниками» і лексичним значенням «ознака жіночості, набута мовними одиницями або властива їм».

Твірна основа *фемін-* представлена і в дериватах *фемінізуючий, фемінний, фемінність, фемінінний, фемінінність*. Дієприкметник *фемінізуючий* утворений від дієслова *фемінізувати* за допомогою суфікса *-уч-ий* і має мутаційне словотвірне значення «той, що спричинений дією, названою твірним словом», однак за сучасними нормами української мови його слід вважати пасивізованим. Прикметники *фемінний, фемінінний*, що являють собою, ймовірно, синонімічні утворення, розвинулися на базі слова *феміна* за допомогою суфіксів *-н-* та *-ін-, -н-*, зі словотвірним значенням «ознака, виражена твірним іменником». Однак вони з похідними словами *фемінність, фемінінність* швидше за все стосуються самих осіб жіночої статі, ніж найменувань жінок, і можуть виражати значення «властивий, характерний жінкам», «ознака жіночості, якої набувають різні представники живого світу». Тим більше для вираження ознаки жіночості, яку набувають мовні одиниці, уже склалися прикметники *фемінітивний, фемінативний*, що безпосередньо вказують на категорію назв жінок – фемінітиви.

Фемінітивна підсистема української мови перебуває на шляху становлення власної термінологічної бази, до якої повинно увійти багато специфічних лінгвістичних понять. Виразну ідентифікацію їй забезпечать і мовознавчі терміни з основою *фемін-*, що мають просту і зрозумілу будову, своєрідну семантику, спеціальне призначення і можуть цілісно та подетально охопити категорію іменників-назв жінок. Серед аналізованих термінів перевагу слід віддати поняттям *фемінітив* або *фемінатив* (для виділення усіх чи окремих номінацій зі значенням особи жіночої статі), *фемінітивний, фемінативний* (для позначення словотворчих засобів, словотвірних значень, словотвірних моделей, типів, парадигм тощо), *фемінітивність, фемінативність* (для вираження ознаки жіночості словотворчими засобами, словотвірними типами тощо). Крім того, можна вживати й інші слова з основою *фемін-* в лінгвістичному значенні та використовувати їх при дослідженні назв жінок (*фемінізація, фемінізувати, фемінізування, фемінізований* тощо), а також можна утворювати нові лінгвістичні терміни з основою *фемін-*.

Література

- Аделфотне 1591: Аделфотне. Грамматика доброглаголиваго еллинословенскаго языка. Совершеннаго искусства осми частей слова. – Львів, 1591 / Підгот. видання О.Горбача. – Мюнхен, 1988.
- Бевзенко 1960: Бевзенко С.П. Исторична морфологія української мови. Нариси із словозміни і словотвору. – Ужгород: Закарпатське обласне в-во, 1960. – 416с.
- Білоусенко, Німчук 2002: Білоусенко П.І., Німчук В.В. Нариси з історії українського словотворення (суфікс –иця). – Київ–Запоріжжя: ЗДУ, 2002. – 206с.
- Брус 2001: Брус М.П. Загальні жіночі особові номінації в українській мові XVI – XVII століть: словотвір і семантика: Дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук: 10.02.01 / Прикарпат. ун-т імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2001. – 206с.+60с.
- Брус 2007: Брус М.П. Фемінітивний словотвір у працях І.І.Ковалика / Вісник Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника. Філологія. Ювілейний випуск на пошану 100-річчя від дня народження професора Івана Ковалика. – Івано-Франківськ, 2007. – Вип. XV-XVIII. – С. 19-23.
- Виноградов 1986: Виноградов В.В. Русский язык: Грамматическое учение о слове. Издание третье, исправленное. – М.: Высшая школа, 1986. – 640с.
- Вярхов 1968: Вярхоў П.В. Станаўленне словаўтваральных тыпаў асабовых назоўнікоў жаночага роду ў беларускай мове // Лінгвістычныя даследаванні. – Мінск, 1968. – С.36-43.
- Гаврилова 1988: Гаврилова Т.А. Имена существительные-названия лиц по месту жительства (словообразование катойконимов в говорах среднего поднепровья): Дис. на соиск. учен. степ. канд. філол. наук. – К.: Ин-т языковедения им. А.А.Потебни АН УССР, 1988. – 213с.
- ГРЯГ 1849: Грамматика Русского языка составлена Яковомъ Головацкимъ. – Львов, 1849. – 224с.
- ГСЗ 1980: Грамматика словенска. Съвершенна(г) искѣства осми частій слова, и ины(х) ну(ж)дны(х). Новѣсьта(в)лен(н)а Л.З. – Вільна, 1596 // Лаврентій Зизаній. Грамматика словенська / Підгот. факсимільного вид. та дослідження пам'ятки В.В.Німчука. – К.: Наук. думка, 1980.
- ГСС 1979: Грамматіки славенскиа правилное сунтагма. Потщаніємъ Многогрѣшнаго Мніха Мелетіа Смотрискогѣ. – Єв'є, 1619 // Мелетій Смотрицький. Грамматика / Підгот. факсимільного вид. та дослідження пам'ятки В.В.Німчука. – К.: Наук. думка, 1979.
- ГСУ 1970: Грамматика слов'янська І.Ужевича / Підгот. до друку І.К.Білодід, Є.М.Кудрицький. – К.: Наук. думка, 1970.
- Гумецька 1958: Гумецька Л.Л. Нарис словотворчої системи української актової мови XIV-XV ст. – К.: Вид-во АН УРСР, 1958. – 298с.
- ГУМСГ 1928: Грамматика української (руської) мови. Уложили С.Смаль-Стоцький і Ф.Гартнер. Четверте вид. – Львів, 1928. – 209с.
- Грещук 1995: Грещук В.В. Український відприкметниковий словотвір. – Івано-Франківськ: Вид-во «Плай», 1995. – 208с.
- Загнітко 1987: Загнітко А.О. Корелятивність іменників-назв осіб чоловічого і жіночого роду // Українське мовознавство. Збірник статей. – 1987. – Вип. 14. – С. 67-74.
- Загнітко 1989: Загнітко А.П. Морфологічні категорії іменника в синтагматиці і парадигматиці: Навчальний посібник. – К.: УМК ВО, 1989. – 63с.
- Захаревич 1959: Захаревич Е.А. Производные основы со значением лица в современном болгарском литературном языке // Вопросы грамматики болгарского литературного языка. – М. – 1959. – С.147-156.
- Захлюпана 1984: Захлюпаная Н.М. Субстантивные образования с суффиксом –ка в современном украинском языке: Автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. філол. наук. – Ужгород, 1984. – 20с.
- Земська 1970: Земская Е. О соотносительности однокоренных существительных мужского и женского рода со значением лица // Русский язык в национальной школе. – 1970. – № 5. – С.4-10.
- Земська 1992: Словообразование как деятельность. – М.: Наука, 1992. – 221с.
- Золотова 1962: Золотова В.С. Существительные женского рода со значением лица в современном польском языке // Славянское языкознание. Ученые записки Ленинградского государственного университета имени А.А.Жданова. – Ленинград, 1962. – Вып.64. – С.109-124.
- Карпіловська 1999: Карпіловська Є.А. Суфіксальна підсистема сучасної української літературної мови: будова та реалізація. – К.: Ін-т мовознавства ім. О.О.Потебни НАН України, 1999. – 298с.
- Ковалик 1962: Ковалик І.І. Словотворчий розряд суфіксальних загальних назв живих істот жіночої статі у східнослов'янських мовах у порівнянні з іншими слов'янськими мовами // Питання українського мовознавства. – Львів: Вид-во Львівського ун-ту, 1962. – Кн.5. – С.3-34.
- Ковалик 2007: Ковалик І.І. Вчення про словотвір. Вибрані праці / Упорядник та автор передмови Василь Грещук. – Івано-Франківськ-Львів: Місто НВ, 2007. – 404с.
- КСУЛМ 1951: Курс сучасної української літературної мови / За ред. Л.А.Булаховського. – К.: Радянська школа, 1951. – Т.І. – 520с.
- ЛЛЗ 1964: Лексис Лаврентія Зизанія. Синоніма словеноросская / Підготовка текстів пам'яток і вступні статті В.В.Німчука. – К.: Наукова думка, 1964. – 204с.
- ЛЛС 1973: Лексикон латинський Є.Славинецького. Лексикон словено-латинський Є.Славинецького та А.Корецького-Сатановського / Підготував до видання В.В.Німчук. – К.: Наукова думка, 1973. – 542с.

- ЛРСД 1986: Дворецкий И.Х. Латинско-русский словарь: около 50000 слов. 3-е изд., испр. – М.: Русский язык, 1986. – 840с.
- ЛСВ 1961: Лексикон словеноросський Памви Беринди / Підготовка тексту і вступна стаття В.В.Німчука. – К.: Вид-во АН УРСР, 1961. – 272с.
- Мойсеев 1965: Мойсеев А.И. К сопоставительному изучению славянских языков (словообразование личных существительных в русском, польском и болгарском языке // Очерки по словообразованию и словоупотреблению. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1965. – С.87-105.
- Нещименко 1960: Нещименко Г.П. Словообразование существительных женского рода со значением лица в современном чешском языке // Ученые записки Института славяноведения. – М. – 1960. – Т.ХІХ. – С.159-202.
- НСИЗ 1984: Новые слова и значения: Словарь-справочник по материалам прессы и литературы 70-х годов / Под ред. Н.З.Котеловой. – М.: Русский язык, 1984. – 808с.
- Олійник 1975: Олійник І.С. Іменники із суфіксом –ач (-яч) на позначення осіб // Українська мова і література в школі. – 1975. – №8. – С.33-44.
- Олійник 1979: Олійник І.С. Іменники з суфіксом –ар (-яр) на позначення осіб // Питання словотвору / За ред. І.І.Ковалика. – К.: Вища школа, 1979. – С.59-68.
- Павленко 1978: Паўленка М.А. Нарысы па беларускаму словаўтварэнню. Жаночыя асабовыя намінацыі ў старабеларускай мове. – Мінск: Выд-ва БДУ, 1978. – 135с.
- Піскун 1972: Пискун В.Т. Женские личные номинации в современном белорусском литературном языке (на материале спортивной терминологии): Автореф. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук. – Минск, 1972. – 23с.
- Протченко 1960: Протченко И.Ф. Образование и употребление имен существительных женского рода – названий лиц в современном русском языке // Статьи и исследования по русскому языку. Ученые записки Московского государственного педагогического института имени В.И.Ленина. – М. – 1960. – Т.158. – С. 41-138.
- Пузиренко Я.В. Агентивно-професійні назви осіб жіночої статі в лексикографічному описі та узусі: Автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. філол. наук за спеціальністю 10.02.15 – загальне мовознавство. – К., 2005. – 21с.
- РУС 1981: Русско-украинский словарь: В 3 т. Издание второе, исправленное / Редакт. тома: С.И.Головащук, Л.А.Коробчинская, Н.Н.Пилинский. – К.: Главная редакция украин. совет. энциклопедии, 1981. – Т.3. – 884с.
- РУС 2003: Анніна І.О., Горюшина Г.Н., Гнатюк І.С. та ін. Російсько-український словник. – К.: Абрис, 2003. – 1424с.
- РУСК 2006: Караванський С. Російсько-український словник складної лексики. 2-е вид., допов. і випр. – Львів: БаК, 2006. – XIV + 562с.
- Самійленко 1964: Самійленко С.П. Нариси з історичної морфології української мови. – К.: Рад. школа, 1964. – Ч.І. – 234с.; Ч.ІІ. – 192с.
- Семенюк 2000: Семенюк С.П. Формування словотвірної системи іменників з модифікаційним значенням жіночої статі в новій українській мові: Дисерт. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук / Запорізький державний університет. – Запоріжжя, 2000. – 209с.
- СИБИС 1966: Словарь иноязычных выражений и слов, употребляющихся в русском языке без перевода: В 2 книгах. – М., Л.: Наука, 1966. – Кн.1. – 712с.
- Синявський 1941: Синявський О. Норми української літературної мови. – Львів: Українське видавництво, 1941. – 363с.
- СИС 1964: Словарь иностранных слов / Под ред. И.В.Лехина, С.М.Локшиной, Ф.Н.Петрова (гл. ред.) и Л.С.Шаумяна. Изд. 6-е, перераб. и доп. – М.: «Советская Энциклопедия», 1964. – 784с.
- Сімович 1986: Сімович В. Граматика української мови. 2-ге доп. вид.– Ляйпціг, 1921 / Фотопередрук з післясловом Олекси Горбача. – Мюнхен, 1986. – 584с.+14с.
- ССРЛЯ 1964: Словарь современного русского литературного языка. – М., Л.: Наука, 1964. – Т. 16. – 1610с.
- СУМ 1979: Словник української мови: В 11 т. / Ред. кол. І.К.Білодід (голова), А.А.Бурячок, Л.Л.Гумецька, Ф.Т.Жилко та ін.: В 11т. / АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О.О.Потебні. – К.: Наук. думка, 1979. – Т.Х. – 659с.
- СУММ 1969: Сучасна українська літературна мова. Морфологія / За заг. ред. І.К.Білодіда. – К.: Наук. думка, 1969. – 584с.
- Тимченко 1907: Тимченко С. Українська граматика. – К.: Друкарня Т-ва Н.А.Гирич, 1907. – Ч.І. – 179с.
- УМЕ 2000: Українська мова. Енциклопедія / Редкол.: В.М.Русанівський, О.О.Тараненко (співголови), М.П.Зяблюк та інші. – К.: «Українська енциклопедія», 2000. – 752с.
- Фекета 1969: Фекета И.И. Женские личные названия в украинском языке (образование и употребление): Автореф. дис. на соиск. учен. ст. канд. филол. наук. – К., 1969. – 22с.
- Фекета 1968: Фекета І.І. Жіночі особові назви в українській мові (творення і вживання): Дисертація на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. – Ужгород, 1968. – 369с.

Фенько 1979: Фенько Л.І. Назви жителів жіночої статі в українській мові // Питання словотвору / За ред. І.І.Ковалика. – К.: Вища школа, 1979. – С.148-150.

Хацкевич 1956: Хацкевич В.Б. Суффиксальное словообразование существительных (суффиксы лица) в современном белорусском языке: Автореф. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук. – Минск, 1956. – 13с.

Янко-Триницька 1966: Янко-Триницкая Н.А. Наименование лиц женского пола существительными женского и мужского рода // Развитие словообразования современного русского языка / Под ред. А.Е. Земской, Д.И.Шмелева. – М.: Наука, 1966. – С.167-210.

FWDG 1969: Fleischer W. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache. – L., 1969. – 327s.

NWD 1993: New Webster's Dictionary and Thesaurus of the English Language. – Lexicon Publications, inc. Danbury, ct.: Printed and Manufactured in the United States of America, 1993. – 1149s + t-67.

SŁŚ 1975: Słownik łaciny średniowiecznej w polsce. Tom IV – zeszyt 1 (29). – Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk, 1975. – 160s.

SWO 1993: Słownik wyrazów obcych. – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 1993. – 927s.

TSVČ 1967: Tvoření slov v češtině 2. Odvozování podstatných jmen / Zpracoval kolektiv pracovníku Ústavu pro jazyk český ČSAR za redakce Fr.Daneše, M.Dokulila, J.Kučaře. – Praha, 1967. – S.111-551.

In the description of linguistic system and its sub-systems it's important to show the formation and realization of terminological basis. For nouns which denote women-names as separate lexical sub-system it's necessary to possess its own terminology which can give opportunity to show complex analysis of this group of nouns and their specification on different linguistic levels.

In the article it is suggested to lead in common-rooted words with basis-femin- (feminative, feminativism etc), which can base terminological basement in the research of apel'ativs women-names.

To study the process of the development and functioning of the mentioned words in the linguistics. Their notions and necessity in use are studied as well.

Key words: feminativ, feminativism, feminative system.

Див.: **Брус М. П.** Поняття з основою *фемін-* у контексті сучасної української лінгвістики / Марія Брус // Лінгвістичні студії: Збірник наукових праць. – Донецьк: Донецький національний університет, 2008. – Вип. 16. – С. 209–214.